

**Rapport fra besøk til Synoderådsmøte i IECLB,
Rio Claro (Sao Paulo regionen), Brasil, 15.-19. oktober
og Sjømannskirken i Rio de Janeiro, 19.-22. oktober 2014
v/Beate Fagerli**

Den lutherske kirken i Rio Claro og mine internasjonale venner, Marcelo Schneider og Ander Wejryd

Beate Fagerli reiste til Brasil for å besøke IECLB (Den lutherske kirke i Brasil) i forbindelse med kirkens synoderådsmøte i 2014. Synoderådsmøtet er kirkens øverste organ (Kirkemøte) og møtes hvert annet år. I tillegg til å være gjest på møtet og bringe hilsen fra Den norske kirke, var hensikten med besøket å legge en treårig handlingsplan i rammen av søsterkirkeavtalen som ble fornyet i 2013. I og med at synoderådsmøtet samler sentrale partnere og stab, var dette en hensiktsmessig løsning. I tillegg var dette en god mulighet til å planlegge et delegasjonsbesøk fra Den norske kirke med partnere til IECLB i 2015.

På slutten av synoderådsmøtet reiste jeg videre til Rio de Janeiro for å besøke den nye Sjømannskirken der.

Kort bakgrunn om IECLB

IECLB er en luthersk kirke i Brasil med ca. 700.000 medlemmer. Kirken regner sine røtter i Brasil tilbake til midten av 1500-tallet, men hovedtyngden av menigheter er i sør, hvor tyske immigranter grunnla lutherske menigheter utover 1800-tallet. Kirken har i stor grad vært preget av sin tyske arv, men synoden vedtok på 1980-tallet å arbeide mer bevisst for å bli en åpen, brasiliansk kirke. Selv om dette arbeidet tar tid, synes det som om de yngre generasjonene i større grad ser seg selv som brasilianere, og portugisisk tar mer og mer over som hovedspråk. Kirken er økumenisk svært aktiv. I tillegg til deltakelse i nasjonale økumeniske strukturer, er kirken medlem i CLAI (Det latinamerikanske kirkerådet), Kirkenes verdensråd (KV) og Det lutherske verdensforbund (LVF).

Norsk arbeid i Brasil

Det Norske Misjonsselskap (NMS) har drevet arbeid i Brasil siden 1974. For tiden er det ikke norsk personell i Brasil, men NMS støtter fortsatt kirkens misjonsarbeid og FATEV, det teologiske seminaret i Curitiba. Kirkens Nødhjelp (KN) har hatt flere prosjekter i Brasil og støtter i dag arbeid med anti-korrupsjon, utdanning, vann, klima og fornybar energi, bl.a. med partnere som Diaconia og COMIN, hvorav noen bl.a. er medlem i ACT Alliance. Dette er også partnerorganisasjoner av IECLB. Samisk kirkeråd (SKR) har hatt kontakt med COMIN gjennom KV's urfolksarbeid. Både Diakonforbundet og Kateketforbundet har hatt delegasjonsbesøk til kirken, Diakonhjemmet har hatt faglig utveksling med EST, det teologiske fakultetet i Sao Leopoldo. Sjømannskirken har nylig startet opp igjen arbeid i Rio de Janeiro.

Synoderådsmøtet

Synoderådsmøtet fant sted i Rio Claro, en mindre by i regionen Sao Paulo. På forhånd var stemningen preget av at flere valg i lederskapet skulle finne sted, men allerede tidlig i møtet snudde stemningen fra nervøsitet til optimisme. Det var stor glede over rapporter og konstruktive diskusjoner om fremtidige prioriteringer. En annen gledelig utvikling i kirken er økonomien, som i større grad enn noen gang tidligere baserer seg på egne inntekter. Besøket var nyttig fordi jeg også kunne møte stab og representanter for partnerorganisasjoner som er relevante for samarbeid med Dnk og norske organisasjoner. Dette gjaldt særlig misjonssekretæren, COMIN (urfolksorganisasjonen), sekretær for økumenikk, generalsekretariatet og representanter for utdanningsinstitusjonene.

Den tyske arven

IECLB har tradisjonelt strevd med å oppnå sitt uttalte mål om å være en brasiliansk kirke, ikke en utpreget tysk eksilkirke. Selv om lederskap og aktiviteter fremdeles domineres av det tysk-ættede miljøet i sør, er det tydelig at arbeidet i Sentral- og Nord-Brasil vokser, og at yngre generasjoner i mye større grad ser seg selv som brasilianere, ikke tyskere, i Brasil. Noe av det mest lovende arbeidet er små menigheter i nord som vokser, bygger kirke, driver diakonale prosjekter og utdanning side om side med andre kirker og religioner. Inntrykket er at IECLB har en høy bevissthet rundt ikke å overta andres medlemmer og arbeid, men satser på å bidra der behovet er størst.

Misjonsarbeidet

En gammel spenning i kirken lever likevel fortsatt; den er i hovedsak knyttet til kirketenkning og evangeliseringsarbeid. IECLB lever med flere teologiske retninger som har forskjellige prioriteringer i forhold til hvordan kirken arbeider med menighetsbygging, evangelisering og diakoni. I enkelte områder av Brasil står den såkalte Encontrao-bevegelsen sterkt, en åndelig fornyelsesbevegelse som legger stor vekt på evangelisering. Denne har vært viktig for IECLBs misjonstenkning, men har også skapt vanskeligheter i forhold til kirketenkning, struktur og diakonale prosjekter. Enkelte steder har det sentrale kirkestyret sett seg nødt til å skifte ut personell eller gripe inn i forhold til menigheters lederskap, der de har ansett forkynnensens teologiske innhold og menighetspraksis som problematisk. Dette har skapt spenninger i forhold til deler av kirken som ser evangelisering som kirkens fremste oppgave. Problemstillingen har vært arbeidet med i mange år, og i 2008 vedtok kirken PAMI, et misjonsprogram som involverte hele kirken. Selv om PAMI langt på vei forsøkte å imøtegå noen av de gamle skillelinjene, ser en at gamle konflikter rundt "eierskap" til kirkens misjonsprogrammer lever videre. I dag forsterkes denne konflikten av at kirken er nødt til å se på om den kan opprettholde tre teologiske seminarer.

Utdanningsinstitusjonene

De tre teologiske seminarer ligger tre forskjellige steder i Brasil, den største er EST i Sao Leopoldo som utdanner prester og diakoner på mastergradsnivå. To andre seminarer utdanner misjonærer/evangelister som er en egen stillingskategori i IECLB. Kirken spør seg nå om det er økonomisk bærekraftig å drive tre steder som driver utdanning til kirkelig tjeneste. Dette har skapt usikkerhet for de to mindre seminarer som har utviklet egen identitet og spesialisert egne fagfelt.

NMS støtter arbeidet ved FATEV i Curitiba, og Den norske kirke har støttet diakonifaglig arbeid ved EST i Sao Leopoldo.

Diakonale prosjekter, urfolksarbeid og økumenikk

IECLB har utviklet tenkning rundt diakoni som hele kirkenes oppgave. Diakoni er derfor et fag som ikke bare forbeholdes diakonistudenter, men som også er en del av den teologiske utdannelsen. Dnk har de siste 6 årene støttet utdannelse- og forskningsprosjekter i forhold til diakonifaglig utdanning.

I tillegg til menighetsdiakoni driver IECLB utstrakt samarbeid med diakonale organisasjoner som Diaconia, en organisasjon som er medlem i Act Alliance og særlig driver utviklings- og rettighetsarbeid. Diaconia støttes bl.a. av Kirkens Nødhjelp og LVF.

IECLB har videre et voksende arbeid blant urfolk i Brasil, både i sør-vest og i nord gjennom COMIN. Samisk kirkeråd har hatt kontakt med COMIN i flere år, men samarbeidet er ikke formelt. Det IECLB ønsker seg i forhold til urfolksarbeidet, er å knytte kontakter til det internasjonale økumeniske urfolksarbeidet, både gjennom Kirkenes verdensråd og gjennom urfolksnettverk (som for eksempel utvekslingsprogrammer mellom samer i Norden og First Nations People i Canada og USA).

IECLB er en sentral kirke i internasjonalt økumenisk samarbeid. Kirken er aktivt med i KV og LVF, og bidrar p.t. med personell i KV. I tillegg er kirken en viktig drivende kraft i det økumeniske samarbeidet i regionen, bl.a. gjennom CLAI (Det økumeniske kirkerådet i Latin-Amerika og Karibien). For øyeblikket sliter CLAI med større lederskapsproblemer og økonomiske utfordringer. IECLB spiller en viktig rolle for å bygge bro mellom medlemskirkenes i den aktuelle situasjonen og bidrar økonomisk til å holde arbeidet i gang.

Sjømannskirken i Rio de Janeiro

Mot slutten av oppholdet fikk jeg anledning til å besøke Sjømannskirken i Rio de Janeiro. Prosjektet med å nystarte kirken i Rio begynte i 2013, og sjømannsprest Ørnulf Steen har vært sentral i arbeidet. Et stort privathus er konvertert til kirkelokale, kontorer og en leilighet for ansatte, og i dag står kirken ferdig til bruk. Jeg fikk besøke kirken på en søndag hvor det ble messefall på grunn av manglende oppmøte. Men det ble kirkekaffe og møte med presteapar og assistentfamilie.

Grunnlaget for en sjømannskirkemenighet er til stede, men det vil ta tid å bygge opp miljøet rundt kirken. Kirken har allerede hatt julemiddag for 150 mennesker og 17. mai-feiring med 300 gjester. Det er sannsynlig at kirken må basere en del av sitt arbeid på spesielle kirkelige anledninger, norske festdager og aktiviteter.

En aktuell utfordring er å bygge relasjoner til den lokale lutherske kirken i Rio. IECLB sentralt har ikke gitt særlig respons på henvendelser fra Sjømannskirken. Det er derimot mulig å få kontakt med den regionale kirken. Utfordringen ligger særlig i å finne møtepunkter hvor utveksling som søsterkirker er relevant og naturlig lokalt.

Sjømannskirken i Rio og Sjømannspresten i Rio, Ørnulf Steen

Delegasjonsbesøk

Etter møter med staben i IECLB sentralt, samt Sjømannskirkestaben i Rio de Janeiro, er det aktuelt å legge opp program for et delegasjonsbesøk i Brasil høsten 2015 (datoer følger). Det er særlig aktuelt å besøke de sentralkirkelige kontorer i Porto Allegre for å diskutere økumenisk samarbeid, misjonsengasjement og diakonale prosjekter. Videre er det aktuelt å besøke Sao Leopoldo for å besøke EST-fakultetet og diskutere diakonifaglig utvikling. Der er det også aktuelt å besøke COMIN for å se nærmere på urfolkssamarbeid.

Det er også aktuelt å vurdere at delegasjonen besøker Sjømannskirken i Rio de Janeiro, ikke minst for å oppleve og bidra til etableringen av menigheten, og å kunne bidra til kontakt mellom Sjømannskirken og IECLB lokalt. Det kan også være aktuelt å vurdere kontakt med offisiell norsk tilstedeværelse i Brasil, i Brasilia eller Rio.

Det kan være aktuelt å legge inn individuelt programbesøk for særlige prosjekter som urfolksbesøk, misjonsprosjekter i Curitiba eller i nord, og diakonale prosjekter.

Handlingsplan for søsterkirkesamarbeid med IECLB

Et utkast til handlingsplan med IECLB er under utarbeidelse. Utkastet inneholder følgende hovedforslag til samarbeid for årene 2015-2017:

- Videreutvikle det diakonifaglige samarbeidet
- Arbeide videre med misjonsforståelse og utvikling av misjonsprosjekter
- Etablere nærmere samarbeid i forhold til urfolk
- Videreutvikle samarbeidet om klima, utviklings- og rettighetsarbeid
- Støtte IECLBs rolle i internasjonalt økumenisk samarbeid
- Etablere utveksling og samarbeid i forbindelse med reformasjonsmarkeringen i 2017
- Bidra til å grunnlegge kontakt mellom Sjømannskirken og IECLB lokalt som et uttrykk for søsterkirkesamarbeid

BFA, november 2014